

Den nye by

Henrik Valeur, 1998

Forstaden er uden tvivl det mest overbevisende udtryk der er skabt for den moderne virkelighed. Her kan man møde patienter der netop har rejst sig fra Freuds divan, høre Schönbergs atonale kompositioner og se Magrittes billeder male sig selv. Her bliver påvirkningen fra *the moving picture* tydelig og nogle af fysikkens abstrakte teorier overvældende konkrete.

De dimensioner og distancer der præger forstaden og den grad af anonymitet og abstraktion den udtrykker, skaber et let og luftigt landskab det er attraktivt at bevæge sig i. Ved indfalds- og omfartsveje er der praktiske informationstavler, som på nært hold er gigantiske og om natten belyst med store spots. Og på de fuldautomatiske servicestationer kan man få bilen vasket og tanket op.

De flydende bevægelser gennem motorvejens bløde kurver virker afslappende og på en god dag føler man sig ikke længere afhængig af nogen eller noget. Her oplever man tvetydigheden i den moderne tilværelse: at være fri til at gøre lige hvad man har lyst til og samtidig være bange for at gøre noget man ikke har lov til.

Det er som om alt er muligt, men intet er tilladt.

Den undvigende og u håndgribelige karakter, som kendetegner forstaden og som gør, at man kan opholde sig i den hele dagen og om aftenen have glemt alt om den, er samtidig et billede på det 20. århundredes myte om frihed. Men det er også her, at dennes antitese udfolder sig, som en følelse af hele tiden at være overvåget.

Satellitter, radiobølger, kabler, ledninger, asfalt og elektroniske signaler forbinder forstaden med resten af verden i et komplekst kommunikationsrum, der er on-line 24 timer i døgnet.

Bygningerne - produktions- og lagerhallerne, boligblokkene og parcelhuskvartererne, indkøbscentrene og sportsanlæggene - er alle bygget af de samme standardelementer. De fleste er store og der er stor afstand imellem dem. Omkring dem er der grønne områder, parkeringspladser og åbne arealer, som midlertidigt udnyttes til hundetræning, loppemarked eller rulleskøjtølb. Der er kun få blivende spor af menneskelige handlinger og historier.

Her er det ikke mennesket men maskinerne og bureaukratiet, som har sat sine spor!

I byens historie udgør forstaden et kvantespring der tilsidesætter alle konventioner og sprænger alle rammer. Og dog er den samtidig resultatet af en pragmatisk tilpasning til det 20. århundredes teknologier: bilen, elevatoren, fjernsynet, telefonen, elforsyning, fjernvarme, træk & slip, ...

De nye teknologier komprimerer tiden og rummet således at penge, varer, arbejdskraft og forbrugere kan cirkulere hurtigere, over større afstande og på kryds og tværs.

Spredningen af byen og den øgede mobilitet gør produktionen smidigere, distributionen mere effektiv og stimulerer forbruget. Dermed afhjælper det mange af kapitalens problemer i de gamle byer. Samtidig giver det befolkningen adgang til en lang række nye tilbud, hvoraf de rekreative måske er de mest iøjnefaldende. Der er derfor et sammenfald af populære og kommercielle ambitioner knyttet til forstaden.

I forstaden har man, med rationel planlægning, forsøgt, at realisere velfærdssamfundets gode intentioner. Problemet er bare, at virkeligheden ikke sådan lader sig bestemme.

Den leger kispus med de gode intentioner.

For nogle få årtier siden virkede det fornuftigt, at adskille boligerne, arbejdspladserne og de rekreative arealer. Men nu hvor den beskidte industri er blevet outsourcet virker det pludselig mere fornuftigt at integrere dem. Virkeligheden har forandret sig, men planlægningen af forstaden gør det vanskeligt at tilpasse sig den nye virkelighed.

Det forhold, at virkeligheden forandrer sig stadig mere og stadig hurtigere gør det nødvendigt, at genoverveje planlæggerens rolle i samfundet.

Er planlæggerens opgave, at bestemme fremtidens udformning eller er det at skabe muligheder for en ukendt fremtid?

I dag er samtlige komponenter i samfundsmaskineriet er udsat for et massivt og konstant bombardement af påvirkninger fra et mylder af særinteresser og mere eller mindre tilfældige begivenheder. Man kan derfor ikke længere med sikkerhed beregne konsekvenserne af sine beslutninger. På denne baggrund bliver det relevant at eksperimentere med ikke-determinerede planer eller planer der indeholder andre former for determination end dem vi er vant til.

Selvom vi ikke kan forudse fremtiden er der ikke desto mindre en stadig større efterspørgsel af billeder som gengiver netop denne fremtid. Billeder som kan tiltrække og fastholde spekulative investeringer.

Investorenes initiativer baserer sig ofte mindre på faktiske behov end på incitament og forventninger, som ikke nødvendigvis er rationelle. De planer de efterspørger er derfor heller ikke definitive, de er snarere suggestive og stemningsformidlende.

Planlæggeren er ikke længere en garant for fremtidens udformning, men en historiefortæller for hvem grænserne mellem fiktion og virkelighed er udflydende.

Det klima hvori beslutningerne om den umiddelbare udformning af vores fysiske omgivelser træffes, er præget af spekulative forventninger, pludselige indskydelser og hurtigt omskiftelige meninger pro og kontra. Det skaber krav om en ekstrem grad af fleksibilitet i de urbane systemer, der skal kunne tilpasse sig konstant skiftende krav og samtidig fungere optimalt under både turbulente forhold og i ufærdig tilstand. Den slags systemer vil ha' en tendens til at mutere og bifurkere, fortætte og sprede sig.

Kaos-teoriene har vist os, at komplekse systemer er yderst følsomme overfor begyndelsesbetingelserne; selv minimale ændringer i input kan forårsage total

uforudsigelighed i output. Men de har også påvist, at den indre dynamik i disse systemer gør dem robuste overfor pludselige og voldsomme forandringer i deres miljø.

Når vi ikke længere kan kontrollere udviklingen slipper vi for besværet med at udtænke og bestemme alting på forhånd og vi får i stedet overskud til at forestille os virkeligheden i andre varianter, til at skabe scenarier for urbane situationer, som ikke nødvendigvis er realistiske men som illustrerer de muligheder den ikke-determinerede plan sandsynliggør. Scenarier der udfordrer og provokerer fremtidige developeres fantasi.

Den voksende produktion af immaterielle varer og udviklingen af nye, kunstige markeder reducerer behovet for territorial ekspansion. I stedet vil eksisterende strukturer forvandle sig for at absorbere den overskydende kapital, som troløst flyder rundt i verden.

Den rationelle planlægning, den centrale styring, standardtyperne og de statiske kompositioner afløses af urbane miljøer, som konstant reorganiserer og omstrukturerer sig. Miljøer der befinder sig i en permanent tilstand af tilblivelse.

I kølvandet på denne udvikling forliser alle planlæggerens konventionelle argumenter om grænser, styring, form, sammenhæng og forudsigelighed. Resultatet er miljøer, som er langt mere varierede og sofistikerede end nogen planlægger kunne planlægge dem!

Det er miljøer, som består af attraktorer, densiteter, flows, frekvenser, netværk og programmer i komplekse og dynamiske samspil der artikulerer sig gennem events, effekter og brug-og-smid-væk-produkter.

Disse miljøer udvikler sig forskelligt, tilfældigt og uforudsigeligt. Deres succes afhænger ikke af deres form, men af de mønstre af spin-off og feed-back de genererer. Mønstre der fødes ud af formløsheden, som nogle biologer ville sige, ikke ud af intetheden!

De planer vi udvikler skal derfor ikke kun kunne inkorporere men også fremprovokere nye og ukendte urbane miljøer.

Åbenhed er ikke det samme som tomhed!

This article may be copied or reprinted for noncommercial purposes as long as proper citation standards are observed (author, title, date).